
ELEVPERSEKTIVER PÅ UNDERVISNING

Af Anne Matzen Johannsen, Signe Roslef Rieland og Thea Krøner Frandsen

AARHUS UNIVERSITET

KØBENHAVNS
PROFESSIONS
HØJSKOLE

CEVEU

CENTER FOR VIDEN OM
ERHVERVSUDDANNELSER

Hvilken undervisning drømmer eleverne på erhvervsskolerne om? Hvilke fag ønsker de sig, og hvad ville de ændre, hvis de havde mulighed for det?

Denne undersøgelse giver et indblik i erhvervsskoleelevers oplevelser, forventninger og drømme til deres undervisning. Undersøgelsen er en delanalyse i forskningsprojektet 'Den kompetente faglærerpraksis'. Forskningsprojektet undersøger, hvilke kompetencer erhvervsskolelærere har brug for, for at kunne løse deres opgaver.

Elevperspektiverne bidrager med indsigt i, hvordan lærernes praksis kan understøtte elevernes behov. Perspektiverne er blevet indsamlet gennem fire idégenererende workshops, inspireret af metoden om fremtidsværksteder, med deltagelse af 10-20 elever pr. gang. De elever, der deltog i workshopsene, repræsenterer uddannelser inden for indgangene:

Omsorg, sundhed og pædagogik, Kontor, handel og forretningsservice og Teknologi, byggeri og transport.

Elevernes stemmer kan bidrage til at udvikle kvaliteten på erhvervsuddannelserne. Ved at blive præsenteret for elevernes stemmer, kan lærere og ledere på erhvervsskolerne, der arbejder med erhvervsuddannelser, få et indblik i, hvad der i elevernes øjne skal til for at skabe nogle bedre uddannelser.

Det er vores håb og ambition, at pointerne fra denne undersøgelse kan bidrage til arbejdet med at udvikle undervisning og undervisningsmiljøer på erhvervsskolerne. At undersøgelsen kan supplere andre synspunkter, og at elevernes stemmer kan inspirere til udformning af handleplaner og udviklingsprocesser på den enkelte skole. På denne måde er det vores håb, at notatet kan være med til at fremme uddannelsesmiljøerne i erhvervsuddannelserne, ved at vise, hvad der i elevernes optik støtter deres faglige udvikling og motiverer dem til at deltage aktivt i deres uddannelse.

Denne udgivelse fremhæver elevernes perspektiver på:

- Den gode erhvervsskolelærer
- Undervisningens form og indhold
- Undervisningens fysiske rammer
- Undervisningens organisering
- Undervisningens sammenhæng med oplæring

Overordnet set peger eleverne på, at det er vigtigt at:

- Lærerne er dygtige til det didaktiske, som at tilrettelægge og differentiere undervisningen
- Lærerne kan skabe gode relationer til eleverne
- Undervisningen opleves som relevant og praksisnær
- De fysiske rammer på skolen er tidssvarende og moderne og stemmer overens med den virkelighed, de møder på lærepladserne
- Der er en klar sammenhæng og tydelig kommunikation mellem skole og oplæring

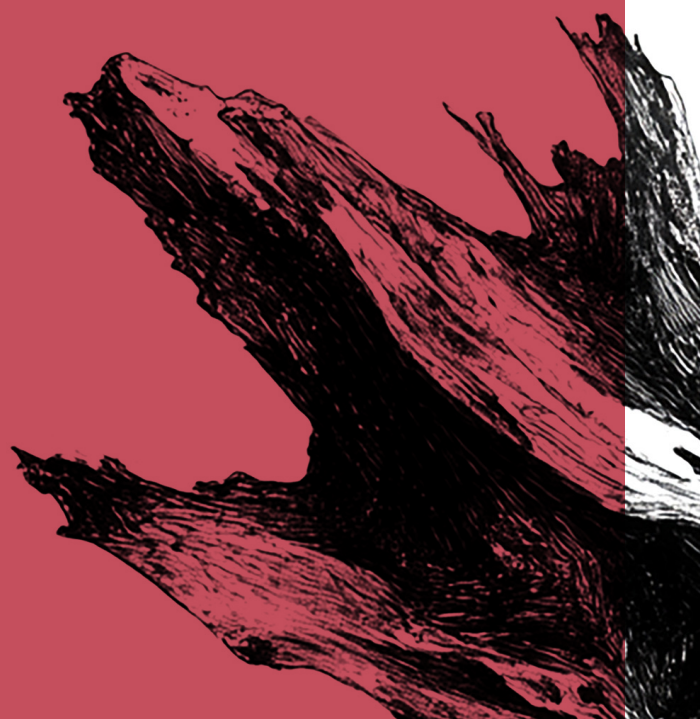
DEN GODE ERHVERVS- SKOLELÆRER

Hvad er en god lærer? Det er ikke et nemt spørgsmål. Men der er nogle centrale egenskaber, som stort set alle elever, uanset uddannelse, peger på er vigtige for, at de synes en lærer er god. Eleverne vurderer deres undervisere ud fra faglig dygtighed og på deres evne til at skabe en personlig relation til eleverne.

En god lærer er kendetegnet ved

Eleverne beskriver tydeligt, hvilke egenskaber og personlighedstræk en god lærer skal have. Eleverne fremhæver på tværs af skolerne, at en god lærer er kendetegnet ved at være:

- Struktureret
- En der tilpasser sig eleverne
- Humoristisk
- Engageret
- Har overblik og overskud
- Hjælpsom og venlig
- Fagligt kompetent

En der kan spørge ind til eleverne og danne relationer til dem

Hertil fremhæver eleverne også, at den gode lærer er en, der kan motivere eleverne med afsæt i deres forskelligheder. Eleverne beskriver, hvordan lærere der besidder ovenstående egenskaber i varierende grad, kan være nemmere at få en god relation til og at denne type lærer, desuden giver eleverne lyst til at lære. På en af skolerne beskriver eleverne, hvordan de oplever at lærere, der er nemme at få en relation til ikke på samme måde, skal leve op til samme faglige forventninger, som lærere der er svære at få gode relationer til. En elev beskriver det konkret som: "Lærere der har en god relation til eleverne, kan slippe af sted med at have et lavere niveau af faglig viden".

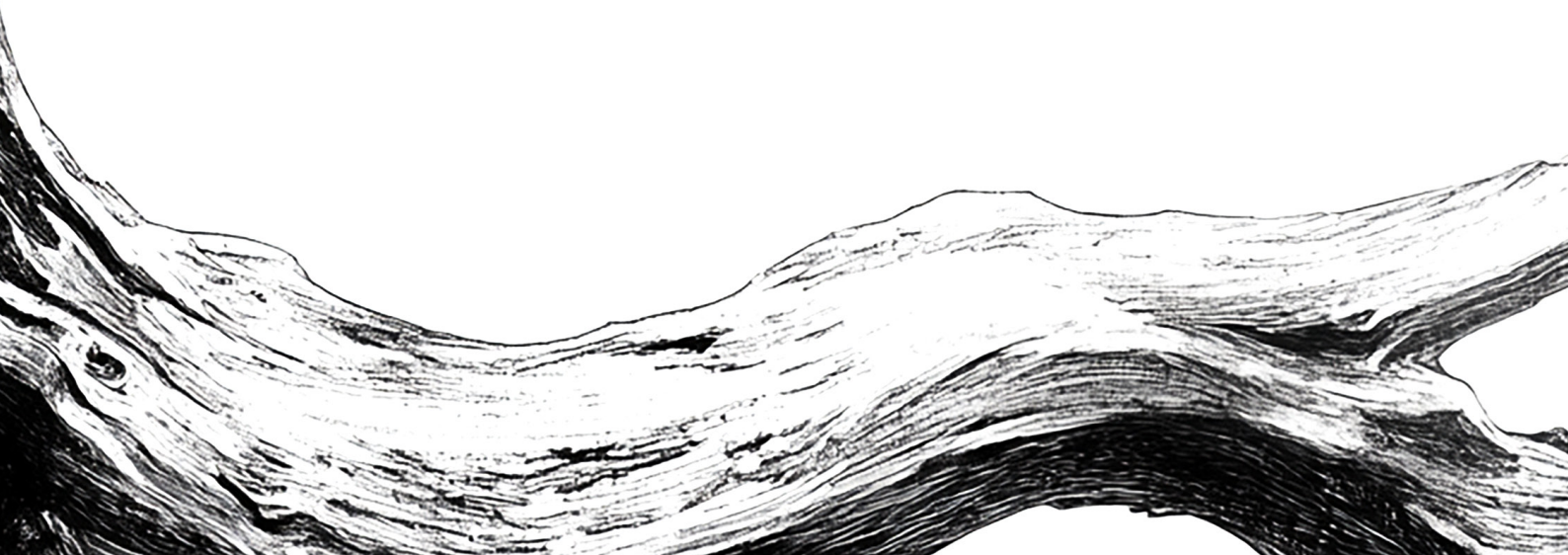
Det skal være attraktivt at være lærer

Selvom eleverne godt ved, at løn- og arbejdsforhold er et overenskomstmæssigt anliggende, så peger eleverne på, at følgende kunne gøre det mere attraktivt at være lærer:

- Løn som matcher den løn de kan få fx på byggepladserne
- Lønstigning hvis man som lærer efteruddanner sig
- Efteruddannelse inden for pædagogik og undervisning
- Mere tid til forberedelse

Når eleverne bliver spurgt til, hvordan man fremadrettet kan arbejde for, at deres lærere kan mere af det de drømmer om, er elevernes samstemmende svar, at de skal på kursus i hvordan man underviser. Kursernes konkrete indhold er blevet uddybet i afsnittet om undervisningens form og indhold.

Eleverne peger desuden på, at skolen skal bidrage til at skabe nogle rammer, der kan gøre det nemmere for læreren at kunne danne relationer til eleverne.

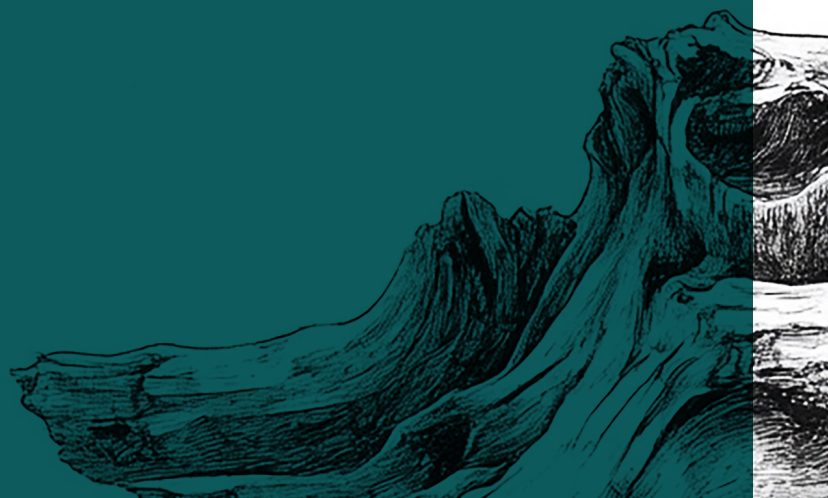

UNDERSVISINGENS FORM OG INDHOLD

Eleverne har tydelige billeder af, hvordan lærerne underviser på en god måde og hvilket indhold der især er spændende i deres undervisning.

Elevernes drømme til undervisningen:

- Mindre PowerPoint, flere praktiske øvelser
- Mindre tid bag en skærm
- Flere opgaver der minder om virkeligheden
- Flere selvvalgte opgaver og projekter
- Opdateret undervisningsmateriale
- Nye, praksisnære fag
- Rød tråd i undervisningen
- Levende undervisning

Relevant undervisning, der knytter sig til praksis

Størstedelen af eleverne drømmer om, at undervisningen i alle fag er praksisnær og rummer praktiske øvelser. Eleverne drømmer om, at lærerne varierer undervisningen og gør brug af flere forskellige undervisningsmetoder, som kan gøre undervisningen håndgribelig.

De ønsker sig også endnu mere bevægelse og "brainbreaks" i form af små lege eller øvelser, som kan holde koncentrationen i gang. Eleverne drømmer om at flere gæsteundervisere som influencere, ildsjæle og producenter bliver inviteret ind i undervisningen.

Nogle elever peger på, at et skoleforløb kan virke som om det er langt fra den virkelighed, de møder ude i branchen. Eleverne drømmer om at tage på ekskursioner eller besøge nogle virksomheder inden for deres uddannelse, hvor de kan få nogle helt konkrete billeder af "rigtig" praksis og den udvikling, der sker inden for deres fagområder.

Samtidig er flere elever også optaget af, at de bliver klædt godt nok på til at skulle ud på arbejdsmarkedet, hvad enten det er på deres læreplads eller ved endt uddannelse. De peger derfor på, at undervisningen i endnu højere grad kunne rumme nogle af de bredere kompetencer, som de forestiller sig vil være gode at have, når de engang står med et uddannelsesbevis eller et svendebrev.

Eleverne drømmer om fag, der handler om:

- Opstart af egen virksomhed
- Konflikt håndtering
- Systemer som eleverne anvender i oplæringen
- Bæredygtighed
- Grøn omstilling

Fokus på feedback

Eleverne peger på, at feedback er en meget vigtig del af undervisningen. Mange elever drømmer om at blive hørt, og vil gerne have feedback på det faglige i undervisningen. Omvendt vil eleverne også gerne inddrages i en dialog med lærerne om, hvad der fungerer godt, og hvad der kan forbedres i undervisningen.

Eleverne ønsker at kunne give feedback på undervisningens indhold og struktur, så lærerne kan tilpasse undervisningen. De fremhæver, at denne feedback vil være afgørende for, at lærerne kan tilrettelægge undervisningen til forskellige elevgruppers behov, men at de ikke altid oplever at blive hørt.

Eleverne drømmer samtidig om løbende feedback mellem lærer og elev, som kan understøtte deres faglige udvikling. I elevernes øjne er det helt afgørende, at alle lærere kan give konstruktiv feedback og være gode til at kommunikere undervisningens aktiviteter med elever. Nogle elever oplever fx lærere, der har vanskeligt ved at håndtere elevernes sprogvan- skeligheder og/eller hjælpe elever med særlige behov.

Undervisningens fysiske rammer

Eleverne fremhæver, at skolernes fysiske rammer har stor betydning for deres oplevelse og hverdag på skolen. Flere elever påpeger, at fysiske forhold, som fx indretning og udstyr, har en indflydelse på undervisningen, både ift. elevernes motivation og til deres læringsudbytte.

Eleverne drømmer i denne forbindelse om:

- Bedre, nyere og mere udstyr
- Værktøj, som matcher det, der er på lærepladserne
- Større lager af generelle materialer
- Ordentlig ventilation i skolens værksteder
- Fokus på ergonomi ved indkøb af møbler

Opdaterede værksteder og materialer nok

Mange elever peger på, at deres skole trænger til en opgradering: ”Faktisk burde der bare bygges helt nye skoler”, foreslår en elev. Eleverne drømmer om at rammerne for den undervisning, de får på skolen, afspejler det arbejdsmiljø og det udstyr, de møder i oplæringen. ”Vi lærer noget her (på skolen), vi lærer bare ikke det rigtige,” siger en elev og understreger, at skolens værktøj og maskiner ofte ikke lever op til de standarder, der findes i branchen.

Flere elever inden for håndværksfagene peger på, at værktøjet på deres skoler er slidt, og der mangler helt centrale materialer, når de skal øve sig på opgaver, der ligner dem de vil møde i oplæringen. Eleverne drømmer derfor om, at der altid er fyldt op på værkstedet med alle de materialer, som de kender fra deres læreplads.

Eleverne indgår som del af løsningen

Flere elever italesætter, at deres skolebygninger er nedslidte og demotiverende at skulle være i. ”Sådan som skolen ser ud, handler også om hvordan man føler sig værdsat” udtrykker en elev. Eleverne drømmer derfor om, at skolerne får nyt og tidssvarende udstyr.

Eleverne er samtidigt meget bevidste om, at arbejdet med at vedligeholde det udstyr og de lokaler, der er på skolerne på nuværende tidspunkt, kræver ressourcer, som skolerne ikke har. Nogle elever foreslår derfor, at de selv kan hjælpe med at forbedre skolens faciliteter. Dette som del af undervisningen eller for de elever, som starter i skoleoplæring. Eleverne påpeger, at de med afsæt i deres mange forskellige fagligheder kan bidrage til at gøre skolen pænere og i god stand. Disse opgaver ville i elevernes øjne være meningsfulde og relevante for at styrke deres læring og forbedre undervisningen på skolen.

Undervisningens organisering

Eleverne drømmer om stabile og forudsigelige rammer for deres skoleperioder. Mange elever i fremtidsværkstederne beskriver oplevelsen af skoleforløb, hvor fravær blandt lærerne, lærerudskiftninger og oplevelsen af manglende koordinering påvirker undervisningen negativt.

Eleverne drømmer om et undervisningsforløb, hvor de:

- Følges med de samme elever gennem hele hovedforløbet
- Har én fast underviser på holdet fra start til slut i et skoleforløb
- Oplever højst 1-2 udskiftninger af lærere i løbet af en skoleperiode
- Har flere lærere til rådighed, især i værkstedet, så der er nok tid til individuel vejledning
- Undervises på hold, hvor antallet af elever passer til læreren
- Får tildelt et fast klasselokale i hver skoleperiode

Eleverne beskriver, at de allerede oplever skift mellem skoleforløb og oplæring som en del af uddannelsens opbygning. De drømmer derfor om skoleperioder med stabilitet. En elev beskriver: "Vi havde i lang tid ikke haft en fast lærer. Det betød, at meget undervisning blev gentaget af forskellige lærere." Ifølge elever, der har oplevet dette flere gange, kan det føre til forvirring, usikkerhed og en følelse af manglende sammenhæng i undervisningen.

Faste lærere, der fører op til eksamen

Eleverne drømmer om at have den samme underviser i et fag gennem hele skoleperioden, for at være sikre på sammenhængen mellem undervisningens indhold og eksamen. Eleverne beskriver, hvordan undervisning bliver gentaget, hvilket kan skabe usikkerhed – især i fag, hvor de skal til eksamen.

Eleverne drømmer om, at skolen har blik for lærernes mulighed for at føre hold til eksamen, ved fx overdragelse af hold mellem lærere, længerevarende sygemeldinger eller midlertidige ansættelser.

Behov for tydelig struktur og kommunikation

Eleverne ønsker, at der er en tydelig struktur i undervisningen og et godt overblik over det enkelte undervisningsforløb. Eleverne ønsker, at lærerne er godt forberedte, og er tydelige, når de kommunikerer deres forventninger og krav til eleverne om undervisningen.

Flere elever oplever, at undervisningen til tider er ustruktureret og savner en klar planlægning, som kan bidrage til, at fagene føles relevante og meningsfulde. Nogle elever efterspørger tydelig koordinering mellem fagene for at skabe større sammenhæng, og en tydeligere kobling mellem grundfagene og de uddannelsesspecifikke fag.

Nogle elever foreslår i denne sammenhæng at give underviserne god tid til at forberede og tilrettelægge undervisningen. Andre elever foreslår, at skolen ansætter en person, som kan hjælpe skolen og lærerne med at koordinere undervisningsforløb.

Det samme klasselokale

Mange elever drømmer om at have et fast klasselokale i hver skoleperiode. De peger på, at et fast klasselokale kan bidrage med stabilitet og skabe et stærkere tilhørsforhold i skoleperioderne. Nogle elever italesætter, at det kan føles som om man ikke bliver prioriteret højt nok af skolen, når hold bliver flyttet mellem forskellige klasselokaler, og man samtidig skal tilpasse sig undervisning i de praktiske værksteder.

Undervisningens sammenhæng med oplæring

Eleverne peger generelt på, at de drømmer om en god sammenhæng, koordinering og kommunikation mellem deres skole- og oplæringsperioder.

Eleverne drømmer i denne forbindelse om:

- Sammenhæng mellem undervisning på skolen og opgaver i oplæringen
- God kommunikation om læringsmål mellem skole og oplæringssted
- Tid til at omstille sig mellem skole- og oplæringsperioder
- Oplysning og forberedelse ifm. oplæring
- Grundige godkendelsesprocesser af lære- og elevpladser

En stor del af eleverne peger på, at det er helt centralt, at lærepladsen ved, hvad eleverne har lært på de enkelte skoleforløb, eller at de ved, hvornår skoleperioderne begynder og slutter. Ifølge eleverne vil dette styrke skole- og oplæringsforløbene, så de ikke bliver oplevet som adskilte læringsforløb, men derimod hænger sammen i et samlet hele.

Skole og oplæring som en samlet helhed

Blandt eleverne bliver der peget på, at skole og læreplads skal have en god dialog med hinanden. Eleverne drømmer om en løbende kommunikation om, hvad eleverne skal lære og allerede har lært, så oplæringsstederne altid ved, hvad eleven er blevet undervist i på skoleforløbet. Dermed kan oplæringsstederne få mulighed for at give opgaver, hvor det eleven kan, også afprøves og øves i praksis.

Eleverne peger på, at der kan være stor forskel på det, de lærer i oplæringen, og det, de lærer på skolen, og at det kan være svært at relatere det til hinanden. Det kan også være svært den anden vej – at få erfaringerne fra oplæringen sat i spil i undervisningen efterfølgende på skolen. Eleverne drømmer derfor om, at der bliver fulgt op på det de har lært i oplæringen, når de vender tilbage til skolen, fordi det ville give en oplevelse af, at de to meget forskellige dele af uddannelsen hænger sammen.

Eleverne drømmer i denne forbindelse også om, at der bliver skabt tydelig kobling til tidligere skoleforløb, så der kommer god sammenhæng i uddannelsesforløbet. Flere oplever, at det er svært at koble skoleforløbene til hinanden, fordi der går lang tid imellem dem.

Møder mellem skole og oplæring

Den tætte kobling mellem skole- og oplæringsforløb, som eleverne drømmer om, opstår ikke af sig selv. Eleverne nævner derfor flere forskellige idéer til, hvordan skolerne og oplæringsstederne kan bidrage til at skabe en god kobling.

Konkret peger eleverne på at:

- Skolerne afholder intromøder for lære- og elevpladser, hvor skolen præsenterer opgaver, faglige mål og idéer til oplæringsperioden
- Oplæringsansvarlige skal tage et vejlederkursus for at blive klædt på til opgaven
- Oplæringsansvarlige bliver oplyst om, hvad der er blevet undervist i, i den pågældende skoleperiode
- Oplæringsvejledere besøger eleverne på skolen og får et indblik i undervisningen
- Skolerepræsentanter/læreren besøger eleverne i oplæringen og får et indblik i oplæringsperioden

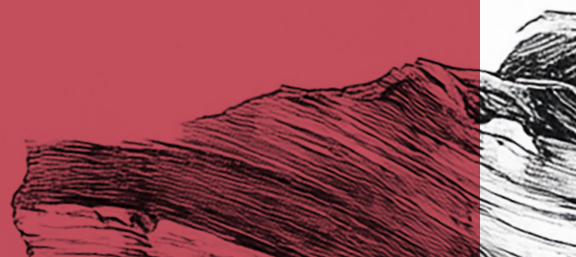
En gruppe elever peger derudover på, at det er afgørende, at de som en del af skoleperioden, især inden første oplæring, dvs. på GF2, bliver introduceret ordentligt til deres oplæringsperioder. Eleverne drømmer derfor om introduktionsforløb op til deres oplæringsperioder med generel information om oplæringsmål og periodens længde samt forberedelse til konkrete opgaver.

Videre arbejde med afsæt i elevernes perspektiver

Denne undersøgelse giver indblik i, hvad eleverne drømmer om, med afsæt i de erfaringer de har med undervisningen på deres uddannelse.

Resultaterne fra undersøgelsen bidrager desuden til forskningsprojektet 'Den kompetente faglærerpraksis', som gennemføres af Københavns Professionshøjskole i regi af CEVEU. Projektet undersøger, hvilke kompetencer, der er nødvendige for erhvervsskolelærere, så de kan løse de opgaver de har ansvar for, bidrage til høj kvalitet i undervisningen og fremme elevtrivsel i de danske erhvervsuddannelser.

Denne forundersøgelse bidrager til forskningsprojektet ved at indkredse problemstillinger, som knytter sig til lærernes arbejde, herunder hvad eleverne peger på ift. at understøtte deres behov og forventninger.

Workshops med inspiration fra fremtidsværksted

Denne forundersøgelse er blevet tilrettelagt som fire idé-generende workshops med inspiration fra den metode, der kaldes ”fremtidsværksted”.

Fremtidsværksted er en metode, der muliggør refleksion og forandring gennem struktureret, deltagerdrevet dialog om fremtidige muligheder. Metoden engagerer deltagerne til at reflektere over deres aktuelle situation, udvikle en fælles vision, og omsætte denne til konkrete handlingsforslag. Et fremtidsværksted tager afsæt i deltagernes erfaringer, synliggør deres ønsker for fremtiden og konkretiserer hvilke handlinger, der kan virkeliggøre disse ønsker (2022, Gleerup & Egmo).

Vores workshops tog afsæt i elevernes nuværende erfaringer, og gav rum for elevernes vurderinger og ønsker til deres uddannelse og oplæring. Vores workshops sluttede af med en fase, hvor eleverne skulle konkretisere, hvilke handlinger og aktiviteter, der kunne virkeliggøre deres ønsker og drømme. Det er disse drømme, der præsenteres i dette notat.

Hver workshop blev afholdt med 10-20 elever fra fire forskellige erhvervsskoler. Eleverne kom fra tre forskellige hovedområder og mange forskellige uddannelser, for at sikre så mange forskellige perspektiver som muligt. Målet var at indhente et nuanceret billede af, hvad erhvervsskoleelever mener kan forbedre undervisningen i deres uddannelser.

Elevperspektiver på undervisning er udarbejdet i regi af Center for Viden om Erhvervsuddannelser (CEVEU). CEVEU er et tværinstitutionelt forskningssamarbejde bestående af Københavns Professionshøjskole, Aalborg Universitet, Aarhus Universitet og Tænk tanken DEA. CEVEU er finansieret af Arbejdsgivernes Uddannelsesbidrag (AUB)